

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЗАСОБАМИ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стахова І.А., 2 курс, ННІПППФВК
Тарасенко Г.С., доктор педагогічних наук, професор
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
м.Вінниця, Україна

Анотація. В умовах третього тисячоліття особливу увагу привертає проблема розвитку креативності як базової якості особистості. Одним із таких засобів є використання у навчально-виховному процесі еколого-проектувальної діяльності, яка має на меті формування гармонійно розвиненої особистості, що вміє помічати і цінувати красу природи, здатна знаходити ефективні шляхи її збереження, задовольняючи власні потреби у креативності. Природничо-екологічний проект складається з підготовчої частини, яка мотивує дітей до творчої, природоохоронної діяльності; основної частини, для якої характерний збір інформації, проведення дослідів, складання казок, написання віршів, виготовлення листівок та заключної частини, яка закінчується підбиттям підсумків, проведенням екологічних свят чи акцій.

Ключові слова: креативність, креативна особистість дитини, проект, природничо-екологічна проєктивна діяльність.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується масштабними перетвореннями в системі освіти України, а також інтеграцією до світового освітнього простору. Притаманна нашому часу динаміка технологічного і соціального прогресу викликає глобальні екологічні проблеми та вимагає від особистості швидко адаптуватися до різних умов діяльності, змінюватися і вдосконалюватися на основі самостійного набуття знань, знаходити ефективні шляхи розв'язання проблем у будь-яких ситуаціях. Зважаючи на це, нового звучання набувають питання творчості, розкриття креативного начала кожної конкретної дитини як справжнього суб'єкта життєдіяльності. Креативність, на думку Дж. Гілфорда, є синтезом інтелектуальних здібностей і духовного стану особистості на основі її активного включення у процес пізнання істини, гармонізації, внутрішньої рівноваги, образного мислення [4, с.78]. Креативна особистість інтуїтивно відчуває, що потрібно зробити для

створення нової ідеї, вона здатна відступати від шаблонів та стереотипів шляхом глибокого аналізу та пошуку нових ефективних способів вирішення проблем. Така дитина має високий ступінь розвитку творчих здібностей, багату уяву, інтелект, розвинуте дивергентне мислення (оригінальність, пластичність, продуктивність), прагне до діяльності, що виявляється у великій потребі творити заради самого процесу творчості. Креативна особистість зможе досліджувати навколишнє середовище як естетичний об'єкт, пропонувати оригінальні підходи збереження та примноження природних ресурсів.

Одним із таких шляхів розвитку креативності є використання природничо-екологічної проектувальної діяльності, яка спрямована на творчу дослідницьку роботу, засновану на емоційно-естетичному сприйманні навколишнього середовища, внутрішню мотивацію до співпереживання проблем природи, формування ціннісних орієнтацій на збереження довкілля, гармонійну взаємодію людини з природою. Природничо-екологічна проектувальна діяльність сприяє розвитку креативності, підштовхує дитину до пошуку, генерації великої кількості ідей, створення оригінальних творчих продуктів. Вона є однією із найбільш продуктивних педагогічних технологій, яка суттєво збагачує навчально-виховний процес та змінює традиційний підхід до навчання та виховання дітей. В її основі лежить інтеграція та безпосереднє застосування набутих знань під час практичної діяльності. Використовуючи у навчально-виховному процесі еколого-проектувальну діяльність, ми маємо змогу сформулювати уявлення і поняття про предмети та явища природи, зв'язки між ними, реалістичне світорозуміння; розвивати допитливість, спостережливість, логічне мислення, дослідницькі уміння; виховати любов до природи, бережне ставлення до навколишнього середовища і формувати естетичні смаки. Виконуючи екологічний проект дитина має можливість безпосередньо спілкуватися з природою, яка є важливим засобом навчання, виховання і розвитку, залишає глибокий слід у її душі. Довкілля впливає на всі органи чуття своєю динамічністю,

яскравістю, різнобарвними кольорами, загадковістю. Серед природи дитина стає дослідником, відкриває для себе новий загадковий світ природного довкілля, яке намагається дослідити, пізнати, дійти до самостійних висновків. Г. Тарасенко вважає, що організація безпосереднього контакту дітей з природою передбачає відсутність формальної регламентації в системах відносин “дитина – дитина”, “дитина – учитель”, “дитина – природа”. Тут набувають значення нетривіальні форми освоєння дітьми навколишнього світу, які спонукають до поважливого, по-справжньому гуманістичного заглиблення в суть природних процесів і допомагають інтелектуально осягнути дивовижну виразність усіх способів природного буття [3, с.8].

Працюючи в контексті природничо-екологічної проєктувальної діяльності, дитина вчиться помічати забрудненість природного середовища, виявляє радість, задоволення від потреб перебування в екологічно безпечному куточку довкілля; усвідомлює необхідність збереження природи, засуджує негативні вчинки дорослих, однолітків, які шкодять довкіллю.

Готуючись до роботи над природничо-екологічним проєктом, педагог передбачає:

- ✓ пошук чи вибір проблеми, низки питань, котрі потребують вирішення;
- ✓ визначення актуальної теми, реальності її здійснення, суспільного значення;
- ✓ формулювання цілей та встановлення конкретних завдань;
- ✓ обговорення методів та засобів реалізації;
- ✓ збір необхідної початкової інформації;
- ✓ моделювання кінцевого результату, планування майбутньої діяльності;
- ✓ нормування робочих груп і визначення завдання для кожної з них;
- ✓ розробку критеріїв оцінювання проєкту.

На початковому етапі важливо виробити в учнів мотивацію до дослідницької роботи, оскільки особистий інтерес учнів сприяє усвідомленому підходу до виконання проєкту в цілому. Основний етап

передбачає збір та аналіз інформації, отриманої на основі спостережень, особистого досвіду, виконання запланованих кроків: спостереження, робота з літературою, творча праця, власні висновки тощо. Для заключного етапу характерним є аналіз результатів, їх коригування, узагальнення та класифікація зібраних матеріалів, презентація, захист проекту.

Природничо-екологічне проектування – це особливий тип інтелектуальної діяльності, відмінною особливістю якої є перспективна орієнтація на практично спрямоване дослідження, що створює ситуацію творчості, в якій дитина отримує шанс нашоухнутися на щось нове, здивуватися, виявити себе у творчості. Використовуючи природничо-екологічну проектувальну діяльність у навчально-виховному процесі, ми не тільки маємо можливість забезпечити суспільство креативними особистостями, а як наслідок створити нову генерацію національно-свідомої інтелігенції, яка буде здатна до постійного самовдосконалення, зможе вирішити гострі екологічні проблеми шляхом налагодження гармонійних стосунків з природою.

Проблема розвитку креативності дітей є особливо актуальною сьогодні. Нашій країні потрібні люди, які здатні приймати нестандартні рішення, вміють творчо мислити. Креативність – рівень творчої обдарованості, здатності до творчості, . можливість створювати щось нове, що становить відносно стійку характеристику особистості.

Одним із засобів розвитку креативності дитини є еколого-проективна діяльність, яка полягає в тому, щоб перенести акцент з різного виду вправ на активну розумову діяльність дітей у ході спільної творчої роботи і дає можливість:

- ✓ привернути увагу до екологічних проблем рідного краю та зацікавити можливістю їх розв'язання;
- ✓ через участь у різноманітних екологічних акціях та заходах внести свій посильний внесок у покращення екологічної ситуації рідного краю;

- ✓ через творчо-дослідницьку діяльність (детальне вивчення первоцвітів, збір та написання віршів, казок, створення Червоної міні-книги, виготовлення природоохоронних листівок) запропонувати власні шляхи вирішення важливих природничо-екологічних проблем міста;
- ✓ удосконалення уяви, розвиток здатності створювати фантастичні образи й розуміти взаємозв'язки з природою;
- ✓ розвиток емпатійних здібностей;
- ✓ розвиток здатності до естетичної оцінки об'єктів природи.

Природничо-екологічний проект є прогностичним, оскільки направлений на майбутнє. Він сприяє не тільки збереженню природного середовища, а й вихованню креативної особистості, яка здатна розумно використовувати природні ресурси та вміло підтримувати екологічний баланс.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грошовенко О. П. Формування у молодших школярів дбайливого ставлення до природи у позаурочній виховній роботі : дис. ... канд. наук : 13.00.07 / О. П. Грошовенко. – 2008. – 246 с.
2. Основи природознавства : навчальний посібник для студентів спеціальності Дошкільна освіта / авт.-упор. П.В. Сарафенюк, Л.А. Присяжнюк, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця : Документ Принт, 2016. – С.235.
3. Тарасенко Г.С. Паросток : методика гуманістичного виховання молодших школярів засобами природи / Г.С. Тарасенко. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2003. – 144 с.
4. Guilford J.P. Creativity : American Psychologist / J.P. Guilford. – Volume 5, Issue, 1987. – 256p.